

УДК [001.8/.816/.817] + 001.92 + [371.315.5/.315.6/.335] +655.52
DOI 10.33251/2522-1477-2023-13-54-64

КОЗУБЦОВ Ігор Миколайович,

доктор педагогічних наук, кандидат технічних наук,
старший науковий співробітник, професор кафедри
військово-гуманітарних дисциплін,
Військовий інститут телекомунікацій і інформатизації
імені Героїв Крут
ORCID 0000-0002-7309-4365

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНОГО ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ» АД'ЮНКТАМ ТЕХНІЧНИХ ВВНЗ

Постановка проблеми. Одним з найважливіших завдань сучасної освіти є підвищення професіоналізму майбутніх наукових та науково-педагогічних працівників для потреб Збройних Сил України, як чинника підвищення якості освіти, здійснюваної в системі післядипломної професійної освіти. Мета статті полягає у вивченні особливості викладання навчальної дисципліни «Психолого-педагогічні та нормативно-правові основи освітньої діяльності» ад'юнктам технічних вищих військових навчальних закладів спеціальності 126 «Інформаційні системи та технології» та 255 «Озброєння та військова техніка». Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань використовувалися теоретичні методи дослідження: методи історичного аналізу для аналізу й узагальнення наукової літератури за проблемою роботи; узагальнення – для формулювання висновків і рекомендацій щодо результативності. Результат дослідження. Розглядаються особливості викладання ад'юнктам технічних вищих військових навчальних закладів навчальної дисципліни «Психолого-педагогічні та нормативно-правові основи освітньої діяльності». Об'єктом дослідження є змістовий модуль 1. Предмет, основні завдання та актуальні проблеми психології та педагогіки вищої школи, що міститься у складі кредитного модуля 1. Психологія та педагогіка вищої військової школи. Висновки та перспективи подальших досліджень. Професійно-орієнтоване навчання є актуальним в підготовці ад'юнктів технічних вищих військових навчальних закладів при вивченні не профільних навчальних дисциплін і є нематеріальним засобом мотивування до їх опанування. Навчальна дисципліна «Психолого-педагогічні та нормативно-правові основи освітньої діяльності» є потрібною ад'юнктам технічних вищих військових навчальних закладів спеціальностей 126 «Інформаційні системи та технології», 255 «Озброєння та військова техніка» для їх професійного становлення і є необхідність у збільшенні навчального часу на її викладання. Найближча перспектива подальшого дослідження. Представлене дослідження не вичерпує всіх аспектів зазначеної проблеми. Теоретичні та практичні результати, що одержані в процесі наукового пошуку, становлять підґрунтя для подальшого її вивчення та вдосконалення змістовного наповнення навчальної дисципліни, а також видання сучасної науково-методичної та навчальної літератури.

Ключові слова: викладання, навчальна дисципліна, психологія, педагогіка, освітня діяльність, ад'юнкт, технічний вищий військовий навчальний заклад, Збройні Сили України.

Постановка проблеми. В умовах інформатизації суспільства та війни потребують зміни форми, методи та зміст науково-методичної роботи вищих військових навчальних закладів (ВВНЗ). Пріоритетного значення набуває компетентність науково-педагогічного працівника, як фахівця. Забезпечення ефективної підготовки та підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників є першочерговим науковим завданням

Національної доктрини розвитку освіти [10, п. 1]. Саме тому підвищення професіоналізму майбутніх наукових та науково-педагогічних працівників для потреб Збройних Сил України є важливим завданням в систему сучасної вищої військової освіти.

В зв'язку з цим виникає потреба у прикладному спрямуванні при викладанні окремих освітніх компонентів військово-гуманітарного циклу для ад'юнктів технічних військових вищих навчальних закладів (ВВНЗ).

Це завдання є одним з етапів реалізації освітньої політики ВВНЗ.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На проблему необхідності персоніфікації (адаптації) викладення окремих розділів навчальних дисциплін у вищій школі приділено не достатня увага.

В роботі [12] експериментально підтверджено підвищення у 1,35-1,43 рази рівня сформованості пізнавальної активності курсантів льотного факультету Харківського інституту ВПС за рахунок застосування професійно-орієнтованого підходу при викладанні дисципліни «Вища математика». Аналогічно успіху було експериментально досягнуто при професійно-орієнтованому навчанні й інших навчальних дисциплін [1].

Одержаний попередній досвід став основою для авторів роботи [7] презентувати професійно-орієнтоване навчання, як інноваційну технологію підготовки майбутніх педагогів. В подальших дослідженнях [8] акцентується на актуальності підготовки майбутніх викладачів вищої школи до проектування професійно-орієнтованих технологій навчання.

Враховуючи попередній досвід авторами роботи [6] акцентовано увагу наукового суспільства на необхідності професійно-орієнтованому навчанні вищої математики при підготовці майбутніх офіцерів Національної академії Національної гвардії України.

Попри розробленість предметної області в колективній роботі [11], автори повертають увагу на необхідності впровадження прикладної спрямованості математичних дисциплін при підготовці фахівців з кібербезпеки.

Враховуючи актуальність професійно-орієнтованого навчання вбачається за необхідність вивчення досвіду та особливості викладання навчальної дисципліни «Психолого-педагогічні та нормативно-правові основи освітньої діяльності» ад'юнктам технічних ВВНЗ спеціальності 126 «Інформаційні системи та технології» та 255 «Озброєння та військова техніка» у Військовому інституті телекомунікацій і інформатизації імені Героїв Крут. Враховуючи, що з аналізу останніх досліджень та публікацій за даним напрямком не виявлено жодного дослідження, тому зазначений предмет виділимо, як невирішений раніше, з частин загальної проблеми, якій присвячується стаття.

Мета статті полягає у вивченні особливості викладання навчальної дисципліни «Психолого-педагогічні та нормативно-правові основи освітньої діяльності» ад'юнктам технічних ВВНЗ спеціальностей 126 «Інформаційні системи та технології» та 255 «Озброєння та військова техніка».

Виклад основного матеріалу дослідження. Розглянемо особливості викладання ад'юнктам технічних ВВНЗ змістовного модуля 1. Предмет, основні завдання та актуальні проблеми психології та педагогіки вищої школи у складі кредитного модуля 1. Психологія та педагогіка вищої військової школи навчальної дисципліни «Психолого-педагогічні та нормативно-правові основи освітньої діяльності».

Загальна мета навчальної дисципліни. Метою викладання навчальної дисципліни «Психолого-педагогічні та нормативно-правові основи освітньої діяльності» є озброєння здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії знаннями закономірностей, принципів, технологій і форм організації освітньої діяльності, знаннями психічних пізнавальних процесів, їх закономірностей в навчанні та вихованні курсантів, а також знаннями законодавства та нормативно-правової бази освітньої діяльності, формування навичок їх використання в освітньому процесі, достатніх для виконання завдань у галузі вищої військової освіти України.

Змістовний план вивчення навчальної дисципліни подано в табл. 1.

Змістовний план вивчення навчальної дисципліни

№ з/п	Види навчальних занять	Всього годин	Із них		Назва тем занять, навчальні питання
			Аудиторні заняття	Самостійна робота	
1.	Лекція 1.1	3	2	1	Заняття 1. Психологія вищої військової школи (ВВШ). 1. Предмет та методологічні основи психології ВВШ. 2. Завдання психології вищої школи по підготовці особового складу ВВШ. <u>Самостійна робота.</u> Тема. Предмет психології вищої військової школи 1. Предмет психології вищої військової школи. 2. Методологічні основи психології вищої школи по підготовці особового складу у ВВШ.
2.	Семінар 1.2	4	2	2	Заняття 2. Основні завдання та актуальні проблеми психології вищої військової школи. 1. Актуальні проблеми психології ВВШ. 2. Завдання психології перед сучасною вищою школою по підготовці особового складу. 3. Завдання для написання реферату.
3.	Лекція 1.3	3	2	1	Заняття 3. Психічні пізнавальні процеси курсанта. 1. Психічні пізнавальні процеси. 2. Врахування закономірностей психічних пізнавальних процесів в навчанні та вихованні курсантів. <u>Самостійна робота.</u> Тема. Первинні психічні пізнавальні процеси курсанта – відчуття, сприймання та увага. 1. Особливості процесів відчуття та сприймання в процесі учбової діяльності курсантів. 2. Розвиток уваги в процесі навчання. 3. Написання реферату.
4.	Семінар 1.4	3	2	1	Заняття 4. Психічні пізнавальні процеси: пам'ять, мислення, уявлення та уява. Їх розвиток у курсанта. 1. Пам'ять її розвиток у курсантів. 2. Уявлення, уява та їх творче використання у учбовій діяльності курсантів. 3. Мислення і мовлення у пізнавальній діяльності.
5.	Лекція 1.5	3	2	1	Заняття 5. Педагогіка вищої школи як наука. 1. Предмет педагогічної науки. Її основні категорії. 2. Основні задачі педагогіки вищої військової школи. <u>Самостійна робота.</u> Тема. Сучасний розвиток освіти в Україні та за кордоном. 1. Роль вищої освіти в сучасній цивілізації. 2. Місце технічного ВНЗ в українському освітянському просторі. 3. Написання реферату.
6.	Семінар 1.6	3	2	1	Заняття 6. Предмет і задачі педагогіки ВВШ. 1. Предмет педагогічної науки. 2. Основні категорії педагогіки ВВШ. 3. Основні задачі педагогіки ВВШ. 4. Контрольна робота 1.

Продовження таблиці 1

7.	Семінар 1.7	3	2	1	Заняття 7. Методи навчання у ВВШ. 1. Важливіша проблема військової дидактики – проблема методів навчання. 2. Класифікація методів навчання.
8.	Групове заняття 1.8	8	2	6	Заняття 8. Форми організації навчального процесу у ВВШ. 1. Форми організації навчального процесу у ВВШ. 2. Диференційований залік.
Усього за кред. модуль		30	16	14	

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми навчальна дисципліна забезпечує набуття ад'юнктами компетентності:

ФК 4. Здатність організувати розвиток творчої ініціативи, раціоналізації, винахідництва, впровадження досягнень вітчизняної та закордонної науки, техніки, використання передового досвіду, що забезпечують ефективну роботу підрозділу, підприємства, закладу освіти, науково-дослідної чи проектної установи;

ФК 5. Наявність системи спеціальних знань щодо організації педагогічного процесу у закладах вищої освіти та використання педагогічних технологій у вищій освіті; базові знання в галузі сучасних інформаційних технологій; базові знання з педагогіки та психології вищої школи, необхідні для викладання комплексу спеціальних дисциплін в процесі підготовки фахівців з інформаційних систем та технологій.

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми визначені та сформульовані наступні результати навчання:

РН 6. Співпрацювати з фахівцями різних галузей в рамках наукових проектів щодо розробки та дослідження інформаційних систем та технологій, використовуючи принципи професійної етики та навички професійної етичної поведінки;

РН 7. Застосовувати науково-педагогічні технології, формулювати зміст, цілі навчання, способи їх досягнення, форми контролю, нести відповідальність за ефективність навчального процесу.

Перш ніж сформуватися навчальна дисципліна, яка формує методологічну основу психології та педагогіки вищої військової школи, пройшло багато часу та перетворень, що продовжується і в наш час. В процесі трансформації (переходу від підготовки ад'юнктів за програмою підготовки кандидатів наук до 4-х річної програми підготовки докторів філософії змінилося найменування навчальної дисципліни та наповнення шляхом об'єднання двох окремих: «Педагогіка та психологія вищої школи» та «Нормативно-правові основи вищої освіти» [3]. Результатом такої трансформації для ад'юнктів технічного ВВНЗ Військового інституту телекомунікацій і інформатизації імені Героїв Крут «Педагогіка та психологія вищої школи» викладається в обсязі одного змістового модуля 1. Предмет, основні завдання та актуальні проблеми психології та педагогіки вищої школи (див. табл. 2). Цього обсягу безумовно недостатньо.

**Розподіл навчального часу за навчальними дисциплінами
та роками навчання**

Найменування дисципліни	3-х річна програма підготовки кандидатів наук (було)			4-х річна програма підготовки докторів філософії (стало)				
	Всього годин навчальних занять	В тому числі за роками підготовки		Звітність	Всього годин навчальних занять	В тому числі за роками підготовки		Звітність
		1	2			1	2	
Педагогіка та психологія вищої школи	200	100	100	Залік	120	30	–	Залік
Нормативно-правові основи вищої освіти	30	30	–	Залік		–	90	Екзамен

Розглянемо ключові проблеми сучасного викладання навчальної дисципліни «Психолого-педагогічні та нормативно-правові основи освітньої діяльності» ад'юнктам технічних ВНЗ.

По-перше, наявна науково-методична література та підручники видані на російській мові за часів СРСР.

По-друге, стиль написання науково-методичної літератури та підручників націлений на читачів (студентів, курсантів, аспірантів та ад'юнктів) військово-гуманітарних ВНЗ, що принципово відрізняється від стилю викладання для аналогічних категорій ВНЗ технічного напрямку.

По-третє, сучасна проблема усвідомлення ад'юнктами своєї ролі, як педагогів, що транслюють курсантам навчальну військово-технічну інформацію.

У вирішенні першої та частково другої проблеми свого часу приділили істотну увагу В. В. Ягопов, В. І. Осюдло, О. Ф. Хміляр, В. О. Ананьїн та ін. Однак слід зазначити, що їх передовий досвід дозволив сформувати найкращі підручники саме для курсантів та ад'юнктів ВНЗ військово-гуманітарного спрямування. Таким маркером є найменування методів наукових дослідження, що застосовуються у психолого-педагогічних ВНЗ. Нажаль, така робота не проводилась для курсантів та ад'юнктів ВНЗ військово-технічного спрямування.

Зазвичай ад'юнкти ВНЗ технічного спрямування застосовують ті ж самі методи, що і аспіранти ЗВО (ад'юнкти ВНЗ) психолого-педагогічного спрямування. Однак на практиці є відмінності, які потребують зосередження уваги на підготовці майбутніх психологів до застосування методів математичної статистики у практичній діяльності та дослідженнях [2]. Виходячи з вище наведеного є раціональним зосередити увагу на адаптації методів психолого-педагогічного дослідження для повного розумінні ад'юнктами ВНЗ військово-технічного спрямування. Таким чином, необхідним є удосконалення методики викладання навчальної дисципліни «Психолого-педагогічні та нормативно-правові основи освітньої діяльності» для ад'юнктів військово-технічної спрямованості.

Щодо третьої проблеми. Вона дійсно є, оскільки акцент підготовки ад'юнктів зроблений на здобуття вченого ступеня PhD технічних наук, і саме тому не приділяється належної уваги педагогіці та психології ВВШ. На думку професора Б. Суся потрібно акцентувати увагу на необхідності ад'юнктам у оволодінні знаннями закономірностей, принципів, технологій і форм організації освітньої діяльності, знаннями психічних пізнавальних процесів, їх закономірностей в навчанні та вихованні курсантів, а також знаннями законодавства та нормативно-правової бази освітньої діяльності, формування навичок їх використання в освітньому процесі, достатніх для виконання завдань у галузі вищої військової освіти України. Ці знання знадобляться ад'юнктам для створення сприятливої освітньої та виховної атмосфери курсантам у оволодінні військово-професійними знаннями та у культурному розвитку. Адже, сучасна ВВШ переживає масовий культурний занепад [4]. Покращити це становище можна долучивши до робочої програми навчальної дисципліни

«Психолого-педагогічні та нормативно-правові основи освітньої діяльності» індивідуальне дослідження з поглибленого вивчення проблеми (задачі) педагогіки та психології вищої школи і виклад шляхів її розв'язання. Результатом відображення виконання індивідуального завдання є написання реферату. На виконання індивідуального завдання відводиться 16 годин самостійної роботи. В метю підвищення обізнаності у структурі дисертації та збурення у ад'юнктів мотивації до науково-пошукової діяльності, запропонованого ад'юнктам в межах педагогічного експерименту підготувати реферат за максимальною схожістю до структури дисертації. Даний підхід активно використовували такі вчені-новатори як А. Новіков, Л. Мараховський, С. Забара, І. Козубцов, Л. Таршилова Ю. Хлапонін, за їх свідчення даний підхід забезпечує в досягненні успіху в поставленій меті [15].

Методика вивчення навчальної дисципліни «Психолого-педагогічні та нормативно-правові основи освітньої діяльності» спрямована на повне засвоєння здобувачами вищої освіти ступеня доктор філософії всіх модулів дисципліни поряд з іншими навчальними дисциплінами освітньо-наукової програми третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти.

Основними організаційними формами методів навчання є лекції, семінарські та групові заняття.

Для вивчення окремих елементів навчальної дисципліни «Психолого-педагогічні та нормативно-правові основи освітньої діяльності» підібрані найбільш ефективні прийоми і засоби. Методика викладання дисципліни виходить із основних принципів дидактики.

При цьому, залежно від необхідності досягнення рівнів знання чи вміння викладач використовує наступні методи:

- пояснювально-ілюстраційний метод, при якому викладач доводить готову інформацію різними засобами, а здобувачі її сприймають, усвідомлюють та фіксують у пам'яті. Цей метод передбачає використання таких засобів інформації, як слово (усне і друковане), різні наочні посібники, плакати, презентації, комп'ютерний ілюстративний матеріал, тощо. Знання, які отримані в результаті реалізації цього методу не формують вміння, цей метод використовується для досягнення рівня «Знати»;

- репродуктивний метод, головною ознакою якого є доведення і повторення способу діяльності, згідно завдання викладача. Він використовується при виконанні завдань самостійної роботи, завдань модульних контрольних робіт та виконанні індивідуального завдання. Використовуючи цей метод, викладач досягає рівня «Вміти» при вивченні навчальної дисципліни.

В умовах війни система освіти України, як і вся країна, функціонує в екстремальних умовах. Особливістю цього періоду є необхідність поєднання виконання важливих завдань, що тягнуться з минулого та потребують свого логічного завершення, з актуальними завданнями, спричиненими війною, й завданнями, які визначатимуть перспективу подальшого розвитку системи вищої освіти. В результаті перед системою вищої військової освіти з'явилися нові виклики [9, с. 163]:

- пошкодження та руйнування інфраструктури, приміщень ВВНЗ, втрата ними освітнього й дослідницького обладнання;

- значні втрати кадрового складу ВВНЗ, курсанти, які вимушені переміщуватися до безпечніших регіонів країни й за кордон (у т. ч. на навчання за кордоном).

Наразі продовжується військова агресія, тож потрібно адаптуватися до реалії війни за якої необхідно продовжувати освітній процес з підготовки здобувачів вищої освіти для потреб національної економіки. Дієвою особою був і лишається викладач. До існуючої проблеми освітнього процесу з вибору педагогічних технологій навчання [5] додалась невизначеність в організації освітнього процесу. Таким чином, у визначених розкладом занять 2 академічні години викладач не лише повноцінний актор, але відповідає за дотримання режиму збереження життя здобувачів за умови надходження сигналу оповіщення про повітряну тривогу.

Обов'язковим елементом успішного засвоєння навчального матеріалу освітніх

компонентів для здобувачів вищої освіти є комбінування форм проведення занять. Слід зазначити, що на разі вибір педагогічних технологій навчання є ключовою проблемою суто викладача – суб’єкта освітнього процесу [5]. Одночасно відсутність рекомендацій щодо формалізації у їх виборі, розширює ступінь свободи педагогічної майстерності лектора у творчому пошуку і експериментуванню.

Скорочення аудиторного часу (лекцій, практик / семінарів, лабораторних занять) внаслідок повітряної тривоги призведе до порушення традиційної логіки навчального процесу. Для забезпечення збалансованості пропонується змішане навчання за технологією «випереджаючого навчання» [14] трансформувавшись в технологію «перевернутий клас» [13].

Схема реалізації навчального процесу при перенесенні лекцій в електронне середовище (рис. 1).

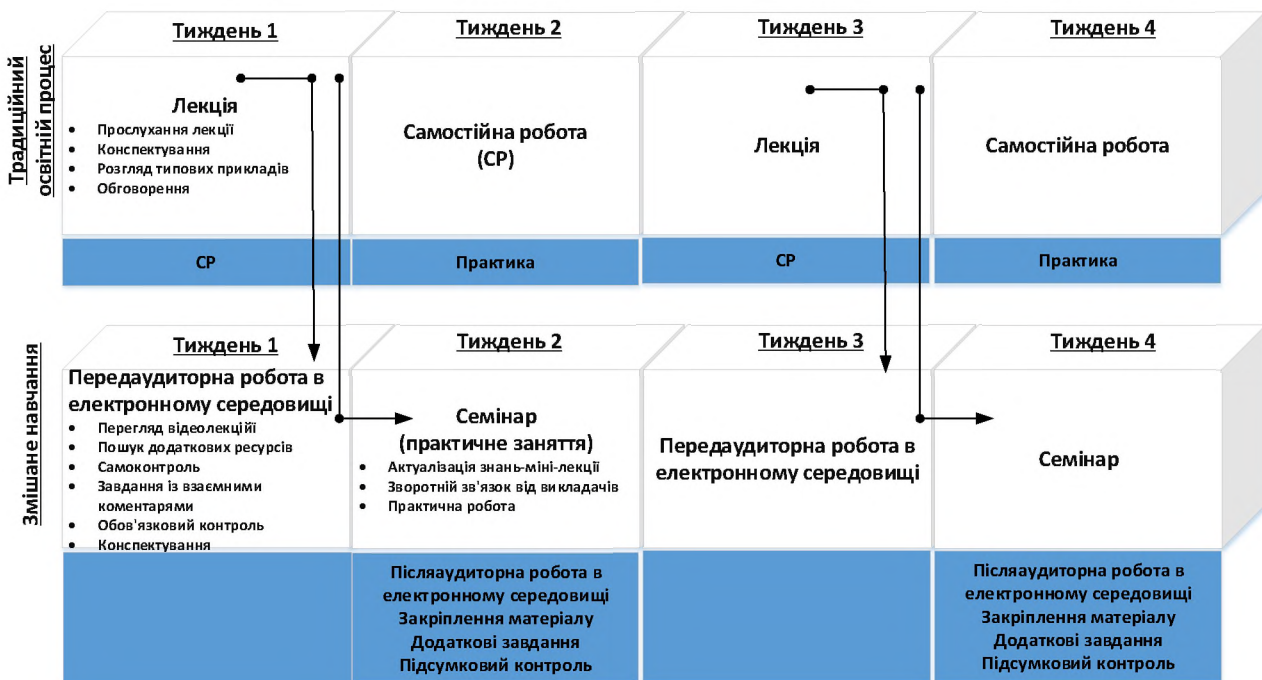

Рис. 1 Схема реалізації навчального процесу

За даною методикою, лекційний курс навчальної дисципліни видається здобувачам завчасно на опрацювання до аудиторних (сеансу дистанційно-онлайн) занять. На плановому аудиторному занятті відбувається обговорення і уточнення лекційного матеріалу.

Складовою частиною процесу навчання є система контролю та звітності здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії за якістю засвоєння ними навчального матеріалу. Головна мета контролю полягає у забезпеченні наукового рівня придбаних здобувачами знань, міцності сформованих у них вмій та навичок.

Контроль успішності та якості підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії включає:

- методи вхідного контролю;
- методи поточного контролю: усне опитування, виступи при обговоренні питань на семінарських та групових заняттях, експрес-контроль, модульні контрольні роботи;
- методи самоконтролю: питання самоконтролю;
- метод підсумкового контролю: диференційований залік.

Кількість контрольних заходів, форми їх проведення, періодичність доводяться до здобувачів на початку вивчення дисципліни.

Висновки та перспективи подальших досліджень.

1. На сучасному етапі розвитку педагогічної освіти важливою задачею перед

викладачами кафедр військово-гуманітарних дисциплін продовження покращення (удосконалення) реалізації професійно-орієнтованого підходу у підготовці майбутніх науково-педагогічних працівників для потреб Збройних сил України.

2. Сучасна теорія та практика засвідчує, що професійно-орієнтоване навчання є найбільш ефективним методом у підготовці ад'юнктів технічних ВВНЗ при вивченні не профільних навчальних дисциплін і є нематеріальним засобом мотивування до їх опанування.

3. Навчальна дисципліна «Психолого-педагогічні та нормативно-правові основи освітньої діяльності» є потрібною ад'юнктам технічних ВВНЗ спеціальностей 126 «Інформаційні системи та технології» та 255 «Озброєння та військова техніка» для їх професійного становлення.

4. Застосування дистанційної форми навчання та навчання на випередження дозволить не лише забезпечити виконання навчального плану з опанування освітньої компоненти, а й максимально поширити можливості збереження життя і здоров'я кожного учасника освітнього процесу в умовах війни.

Найближчою перспективою подальшого дослідження. Представлене дослідження не вичерпує всіх аспектів зазначеної проблеми. Теоретичні та практичні результати, що одержані в процесі наукового пошуку, становлять підґрунтя для подальшого її вивчення та вдосконалення змістовного наповнення початкової дисципліни а також видання сучасної вітчизняної науково-методичної та навчальної літератури.

Список використаних джерел

1. Григорчук Г. Формування пізнавальної самостійності студентів перших курсів засобами професійно-орієнтованих задач. *Педагогіка та психологія: збірник наукових праць*. 2001. Вип. 128. С. 66–69.
2. Касярум С. О. Підготовка майбутніх психологів до застосування методів математичної статистики у практичній діяльності та дослідженнях. *Науковий вісник Львівської академії*. Серія: Педагогічні науки. 2021. Вип. 9. С. 50–55.
3. Козубцов І. М. Зміст типової програми підготовки вчених крізь призму міждисциплінарної науково-педагогічної компетентності Болонського процесу. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*: науковий журнал. Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка. 2011. №6-7 (16-17). С. 203–210.
4. Козубцов І. М., Бескровний О. І., Козубцова Л. М., Палагута А. М., Мироненко О. В. *Тенденції у освітньо-науковому просторі: проблеми та ризики*. Вісник Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського. 2022. №1(132). С. 40–48.
5. Ліщина В., Козубцов І., Козубцова Л. Вибір педагогічних технологій навчання як ключова проблема викладач – суб'єкта освітнього процесу. Міжнародна науково-методична конференція «Інноваційні технології у військовій освіті», (Одеса, 25 червня 2021 р.). Одеса: Військова академія. 2021. С. 225–226.
6. Мельник В., Алфімова Л. Професійно-орієнтоване навчання вищої математики при підготовці майбутніх офіцерів національної академії національної гвардії України. *Молодь і ринок*. 2019. №9 (176). С. 133–137.
7. Набока О., Чайченко С. Професійно-орієнтоване навчання як інноваційна технологія підготовки майбутніх педагогів. *Рідна школа*. 2014. №3. С. 11–14.
8. Набока О. Г. Підготовка майбутніх викладачів вищої школи до проектування професійно-орієнтованих технологій навчання. *Journal «ScienceRise: Pedagogical Education»*. 2018. №5(25). С. 23–27.
9. Освіта України в умовах воєнного стану: інформаційно-аналітичний збірник. К.: Інститут освітньої аналітики, 2022. 358 с.
10. Про Національну доктрину розвитку освіти. Указ Президента України від 17.04.2002 №347/2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/347/2002>.

11. Ротаньова Н. Ю., Шабельник Т. В., Кривенко С. В., Лазаревська Ю. А. Проблема підготовки фахівців з кібербезпеки: прикладна спрямованість математичних дисциплін. *Кібербезпека: освіта, наука, техніка*. 2021. №1(13). С. 123–132.

12. Сидоренко І. І. Питання організації самоосвітньої діяльності курсантів вищих навчальних закладів. *Теорія та методика навчання та виховання: збірник наукових праць ХНПУ ім. Г. С. Сковороди*, 2004. Вип. 13. С. 87–90.

13. Bergmann J., Sams A. Flip your classroom: reach every student in every class every day. Washington, DC: International Society for Technology in Education. 2012.

14. Nechkina M. Increasing the effectiveness of a lesson. *Communist*. 1984. №(2). Pp. 51.

15. Yagupov V. V., Kozubtsov I. N. Szkoła naukowa «Rozwój kultury metodologicznej młodego naukowca». *Edukacja ustawiczna dorosłych. Polish journal of continuing education*. 2017. №1(96). S. 166–172.

References

1. Hryhorchuk, H. (2001). Formuvannya piznavalnoi samostiinosti studentiv pershykh kursiv zasobamy profesiino-oriientovanykh zadach [*Formation of cognitive independence of first-year students by means of professionally oriented tasks*]. *Pedahohika ta psykholohiia: zbirnyk naukovykh prats (Pedagogy and psychology: collection of scientific papers)*, 128, 66-69 [in Ukrainian].

2. Kasiarum, S.O. (2021). Pidhotovka maibutnykh psykholohiv do zastosuvannya metodiv matematychnoi statystryky u praktychnii diialnosti ta doslidzhenniakh [*Training of future psychologists to apply mathematical statistics methods in practical activities and research*]. *Naukovyi visnyk Lotnoi akademii. Serii: Pedahohichni nauky (Scientific Bulletin of the Flight Academy. Series: Pedagogical Sciences)*, 9, 50-55 [in Ukrainian].

3. Kozubtsov, I.M. (2011). Zmist typovoi prohramy pidhotovky vchenykh kriz pryzmu mizhdystsyplynarnoi naukovo-pedahohichnoi kompetentnosti Bolonskoho protsesu [*The content of a typical program for training scientists through the prism of Interdisciplinary Scientific and pedagogical competence of the Bologna Process*]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii: naukovyi zhurnal. Sumskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet im. A.S. Makarenka (Pedagogical Sciences: theory, history, innovative technologies: scientific journal. Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko)*, 6-7 (16-17), 203-210 [in Ukrainian].

4. Kozubtsov, I.M., Beskrovnyi, O.I., Kozubtsova, L.M., Palahuta, A.M., Myronenko, O.V. (2022). Tendentsii u osvितno-naukovomu prostori: problemy ta ryzyky [*Trends in the educational and scientific space: problems and risks*]. *Visnyk Kremenchutskoho natsionalnoho universytetu imeni Mykhaila Ostrohradskoho (Bulletin of the Mikhail Ostrogradsky Kremenchug National University)*, (132), 40-48 [in Ukrainian].

5. Lishchyna, V., Kozubtsov, I., Kozubtsova, L. (2021). Vybir pedahohichnykh tekhnolohii navchannia yak kliuchova problema vykladach – sub'iekta osvितnoho protsesu [*Choice of pedagogical training technologies as a key problem teacher – subject of the educational process*]. *Mizhnarodna naukovo-metodychna konferentsiia "Innovatsiini tekhnolohii u viiskovii osviti" (International scientific and methodological conference "Innovative technologies in military education")*, (Odesa, 25 chervnia 2021 r.). (pp. 225-226). Odesa: Viiskova akademiia. [in Ukrainian].

6. Melnyk, V., Alfimova, L. (2019). Profesiino-oriientovane navchannia vyshchoi matematyky pry pidhotovtsi maibutnykh ofitseriv natsionalnoi akademii natsionalnoi hvardii Ukrainy [*Professionally-oriented training of higher mathematics in the training of future officers of the National Academy of the National Guard of Ukraine*]. *Molod i rynek (Youth and the market)*, 9 (176), 133-137 [in Ukrainian].

7. Naboka, O., Chaichenko, S. (2014). Profesiino-oriientovane navchannia yak innovatsiina tekhnolohiia pidhotovky maibutnykh pedahohiv [*Professionally-oriented training as an innovative technology for training future teachers*]. *Ridna shkola (Native school)*, 3, 11-14 [in Ukrainian].

8. Naboka, O.H. (2018). Pidhotovka maibutnikh vykladachiv vyshchoi shkoly do proektuvannya profesiino-oriietovanykh tekhnolohii navchannia [*Training of future teachers of higher education to design professionally-oriented teaching technologies*]. Journal "ScienceRise: Pedagogical Education". 5(25), 23-27 [in Ukrainian].
9. Osvita Ukrainy v umovakh voiennoho stanu [*Education of Ukraine in the conditions of martial law*]. (2022). Informatsiino-analitychnyi zbirnyk. K.: Instytut osvitnoi analityky.
10. Pro Natsionalnu doktrynu rozvytku osvity. (2002). [*On the National doctrine of Education Development*]. Ukaz Prezydenta Ukrainy 347/2002. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/347/2002> [in Ukrainian].
11. Rotanova, N.Iu., Shabelnyk, T.V., Krivenko, S.V. Lazarevska, Yu.A. (2021). Problema pidhotovky fakhivtsiv z kiberbezpeky: prykladna spriamovanist matematychnykh dystsyplin [*The problem of training cybersecurity specialists: applied orientation of mathematical disciplines*]. Kiberbezpeka: osvita, nauka, tekhnika (Cybersecurity: education, science, technology), 1(13), 123-132 [in Ukrainian].
12. Sydorenko. I.I. (2004). Pytannia orhanizatsii samoosvitnoi diialnosti kursantiv vyshchykh navchalnykh zakladiv [*Issues of organizing self-educational activities of cadets of higher educational institutions*]. Teoriia ta metodyka navchannia ta vykhovannia: zbirnyk naukovykh prats KhNPU im. H.S. Skovorody (Theory and methodology of teaching and upbringing: collection of scientific works of G. S. Skovoroda KHNPU), 13, 87-90 [in Ukrainian].
13. Bergmann, J., Sams, A. (2012). Flip your classroom: reach every student in every class every day. Washington, DC: International Society for Technology in Education.
14. Nechkina, M. (1984). Increasing the effectiveness of a lesson. Communist, 2, 51.
15. Yagupov, V.V., Kozubtsov, I.N. (2017). Szkoła naukowa "Rozwój kultury metodologicznej młodego naukowca". Edukacja ustawiczna dorosłych. Polish journal of continuing education. №1(96). 166-172.

KOZUBTSOV Igor, Doctor of Pedagogical Sciences, Candidate of technical sciences, senior researcher, professor of the Department of military and humanitarian disciplines, Military Institute of telecommunications and informatization named after Heroes of Krut.

FEATURES OF PROFESSIONALLY-ORIENTED TEACHING OF THE ACADEMIC DISCIPLINE "PSYCHOLOGICAL, PEDAGOGICAL AND REGULATORY BASES OF EDUCATIONAL ACTIVITY" TO ADJUNCTS OF A TECHNICAL HIGHER MILITARY EDUCATIONAL INSTITUTION

Problem statement. One of the most important tasks of modern education is to improve the professionalism of future scientific and scientific-pedagogical workers for the needs of the Armed Forces of Ukraine, as a factor in improving the quality of education carried out in the system of postgraduate professional education. The purpose of the article is to study the peculiarities of teaching the discipline "psychological, pedagogical and regulatory bases of educational activity" to adjuncts of technical higher military educational institutions of specialty 126 "Information Systems and technologies" and 255 "weapons and military equipment". Research methods. To solve the tasks set, theoretical research methods were used: methods of historical analysis for analyzing and generalizing scientific literature on the problem of work; generalization – for formulating conclusions and recommendations on effectiveness. The result of the study. The article considers the peculiarities of teaching adjuncts of technical higher military educational institutions the discipline "psychological, pedagogical and regulatory bases of educational activity". The object of research is content module 1. Subject, main tasks and actual problems of psychology and pedagogy of Higher Education, which is contained in the credit module 1. psychology and pedagogy of Higher Military School. Conclusions and prospects for further research. Professionally-oriented training is relevant in the training of adjuncts of technical higher military educational institutions

when studying non-specialized academic disciplines and is an intangible means of motivating them to master them. The academic discipline "psychological, pedagogical and regulatory bases of educational activity" is necessary for adjuncts of technical higher military educational institutions of specialties 126 "Information Systems and technologies", 255 "weapons and military equipment" for their professional development and there is a need to increase the academic time for its teaching. Immediate prospects for further research. The presented study does not exhaust all aspects of this problem. Theoretical and practical results obtained in the process of scientific research form the basis for its further study and improvement of the content of the educational discipline, as well as the publication of modern scientific, methodological and educational literature.

Keywords: *teaching, academic discipline, psychology, pedagogy, educational activity, adjunct, technical higher military educational institution, armed forces of Ukraine.*

*Одержано редакцією: 23.02.2023 р.
Прийнято до публікації: 10.03.2023 р.*